

Orijinal Kaynak: Des Bouvrie, Nicole. (2020). “Review of Anne Dufourmantelle's *In Praise of Risk*, trans. with an introduction by Steven Miller (New York: Fordham University Press, 2019)”, *Approaching Religion*, 10(2).

Atıf Şekli: Des Bouvrie, Nicole. (2021, Kasım 26). “Riske Övgü’ye Övgü”, Çev. Esmenur Coşkun, *Sosyal Bilimler*. sosyalbilimler.org/riske-ovgu

Riske Övgü’ye Övgü

Nicole des Bouvrie

Türkçesi: Esmenur Coşkun

Öznellik yanılışmasını bir arada tutan dikişleri koparan bir kitap nasıl eleştirilir? Anne Dufourmantelle kısa bölümlerle kendi deyimiyle insan oğlunun hicri durumunu açığa çıkarıyor. Bedenden sürgün edilmek, arzu bölgesine, olası bir söylev bölgesine yerleşmek... Özgür olma riskini alırken, gerçeği riske atıyoruz. Büyük bir sonuca varmak için kendini feda eden kahraman klişesinden kaçınan Dufourmantelle, ‘sadece tehlikede olduğu zaman riske atılabilecek zor bir geleceğin sorumluluğunu alacak’ cesaretimiz olup olmadığını soruyor.

Anne Dufourmantelle’in *Éloge du risque* [Riske Övgü] adlı kitabı, bir sürü farklı etki yaratıyor. Bir psikanalist ve filozof olan Dufourmantelle bu alanlardaki tecrübelerini kullanarak hikâyeler ve sezgiler hem çağdaş hem de tarihi ama her zaman kişisel olan düşünceler ortaya koyuyor. Kendisi için belirlediği bu görevi, yani insan olmanın ne demek olduğunu sorgulama görevini üstlenmeleri konusunda okuyucularının sadakatine güveniyor. Her zaman ötekine bağlı olan bir insan... Buradaki öteki, Levinias’ın bahsettiği hem var olan hem de gaip olan biçimiyle Varlık’tan ve İyi’den önce gelen ötekidir. Yazar evrensel temalardan kısaca bahsetmiş fakat dikkatlice oluşturduğu her cümle fazlasıyla güçlü. Dufourmantelle ağırdan almaktan korkmuyor. Hamura şekil vererek, bir kenara atıldıktan sonra bile unutulmayan yanılışmalar ve umutlardan kurtuluyor. Psikanalitik durumlardan örnekler vererek varış noktasının, nihai bir gerçeğin olmadığı zengin bir doku oluşturuyor. Yine de kitap boyunca insan olmanın ne demek olduğuna dair etraflı bir arayış var. Yazar seküler düşüncelerin ötesinde bilebileceğimiz herhangi bir şeyden daha asli bir şeyi arıyor. “Dua etmek, gelmeyeceğini bildiğin bir kelimeyi bekleme durumudur ama bu aynı zamanda fi tarihinden beri içinize yerleşmiş bir şekilde durmaktadır.”

Kitapta içerik ve biçim doğal olarak birbirine bağlı ve kitap genel olarak hem içerik hem de biçim çerçevesinde, çağdaş bir Fransız kıta Avrupası felsefesi eserinden de bekleneceği gibi bir paradoks sunuyor. *Riske Övgü* bize sorular sorarken aynı zamanda bu soruların aslında sorulamayacağını gösteriyor. Her şeyi evrensel bir hâle getirirken konukseverlik olasılığını ortadan kaldırmadan evrensel olmayı unutmama riskini alabilir

miyiz? Umut yenilgiye uğramışken nasıl umudumuzu kaybetmeyiz? Görme eylemini bir ifşalama olayı olarak değil de bir çekim olayı olarak görerek bu riski alabilir miyiz? Belki de Dufourmantelle'in bu kitapta bize sunduğu şey budur. Bölümlerin kısalığı, kitabın çekimine kapılıp daha sonra bu çekimden kurtulmayı, nefes almayı hem tamamlayıcı hem de parçalara ayrılmış katmanı değerlendirmeyi sağlayacak bir alan yaratıyor. Konunun nereye gittiğini, bir karakterin sonunun ne olacağını bilmek mümkün değil ve kitapta ne kadar ilerlerseniz ilk başta sorulan sorunun aslında anlaşılmadığını o kadar anlıyorsunuz. Riski sorgulamak, riski övmek, üç yaz önce, yazarın Fransa'nın güneyindeki o plajda o çocukları kurtarmaya çalışırken aldığı ve ölümüyle sonuçlanan riskle karıştırılmamalıdır. Çünkü bu, ölüm düşüncesini fetiş hâline getirmek için değil yaşam uğruna alınmış bir risktir. Bu riskin kendisi, hayatın başlangıcıdır; hayatın, belirsizlikle başlayan o anın dışına çıktığı andır. Öteki zamanın devreye girdiği, yaratıldığı, başladığı bir an... Kısıtlamaların olmadığı, özgür bir geleceğe sıçrayış değil, geçmişte var olan tüm talihsizlikleri parçalarına ayıran bir kırılmadır bu. Risk ölüme yönelik bir hesaplama değil, gelecekle bağlantı kurabilmenin tek yoludur. Dufourmantelle 'ölmeme riskini almaya' dair soruyu ortaya atıyor. Böylece riski ve geleceği engellemeye çalışan ve özgürlük yanılışmasını, demokratik Batı dünyasının arzulanan bir ürünüymüş gibi gösteren modern dünyayı eleştiriyor. Bizden daha iyisini yapmamızı, daha Varlık ortalarında yokken var olan İyi ile bağlantı kurmamızı istiyor. 'Acı, felaket ve yas sonucunda her zaman kendimizi toparlayabiliriz fakat kötülük her zaman payını alacaktır. Önceden kurtarılmamız mümkün değildir.'

Dufourmantelle, her şeyi tek seferde anlatmak, arzu, hayat, kapitalizm ve beden arasındaki noktaları birleştirmek için kendine izin veriyor. Böylece yazma eyleminin altında yatan riski resmediyor. Alışkanlıklara karşı gelen bir şeye nasıl alışabiliriz? Hayal yanılışmasını defederek düşünme becerisinin bir noksanlık bölgesi hâline gelmesine izin veriyor. Felsefenin kurallarından kurtuluyor ve yazma ve düşünmenin imkansızlığına sadık kalarak, kendisinden önce düşünenlerin izinden gidiyor. 'Yazmak, inancını yitirmeye, bir sadakat yeminine benziyor. Ama bu yemin kime ediliyor? Sadece kelimeleri kullanıp dolambaçlı bir yol oluşturarak Dufourmantelle, savunduğu şeyi gerçekleştirmeyi başarıyor. 'Ben' olan okuyucuyu yönelimlerinden ve hayali tutarlılıklarından yoksun bırakıyor ve böylece gerçekten de karanlık olan alışkanlık karanlığını keşfediyor. Hayatın ta kendisi olan bu risk üzerine yapılmış bir analizi okumak isteyen insan teste tabi tutuluyor. Risk düşüncesine sıkı sıkıya kenetlenmiş kahramanca fedakârlık fikirlerinden vazgeçebilecek misiniz? Bizler şair olarak bir mevki elde edebilmek için hayatı riske atan Orfeus değil, etrafta dolanıp duran, hayata geri dönebilmek için ölümü riske atan Evridikiyiz.

Fakat okurun zihnine aşılabiliriz için dikkatlice işlenmiş kelimeler gerektiren bu konuyu özetlemeye çalışmak mantıksız. Yine de anlama yetisinin dışında kalan bir şeye doğru dolambaçlı yollardan giden cümleleri tekrar tekrar okudukça bir şey netlik kazanıyor. Bu bana Dufourmantelle'in son görüşmemizde söylediklerini hatırlatıyor. Bana,

'aradığın şey aslında inanç, değil mi?' demişti. Şimdi benim eserimde yer alan 'seküler bir dünyada fazilet arayışını' fark ettiği çok açık çünkü kendisi de aynı şeyi arıyordu. Maurice Blanchot, Emmanuel Lévinas, Søren Kierkegaard, Elie Düring ve Henri Bergson arasında mekik dokuyan Dufourmantelle diğer şeylerin yanı sıra aynı zamanda 'vahşeti fazilete dönüştürme olasılığı' anlamına da gelen ötekiyi sorguluyor. Kaygının ruhanî ıstırabını, yok edilemez bir arzuyu yani ruhani açlığımızı sorguluyor. Risk yokken imkânsız hâle gelen bir güç olan tutkunun, 'tevazu ve ihanet arasında, en kutsal olanın olasılığına doğru işaret eden başka bir olay belirleyip belirleyemeyeceğini' soruyor. Asıl paradoks inançtır, bu inanç sadece Hristiyan inancıyla sınırlı değildir ve 'olası mantıklı bir devamlılığın olmadığı' bir yere adım atmaktan sizi uzaklaştırır. Aslında Dufourmantelle'in soruşturduğu şey felsefi bir durumdur, psikolojik ya da teolojik bir durum değil. İnancı, inancın hem düzenle ilişkisinin olduğu hem de bu ilişkiyi kestiği şu anki seküler dünyaya yerleştirerek, gerçeklik ve sadece yaşanıldığı sürece doğrulanabilecek inancın doğruluğunu sorguluyor. Bunu psikanalitik eserleriyle tamamlıyor: Bu arzuyu, 'beklenmeyen ortaya çıkabileceğini, kendini gösterebileceğini ve hayatını değiştirebileceğini' beklemeyen hastalarında görüyor. Ama eğer bu riski alırsak, muhtemel tüm gerçekliği yok eder, eskitir, işe yaramaz ve belirsiz bir hâle getiririz. Ve ortaya, her ne kadar dipsiz olsa da bir şey çıkar. İşte tam bu yüzden inanılmaz olana inanıyor ve teslim oluyoruz. Hayatımızı ekonomi uğruna değil, öncelikle yaşamak uğruna riske atıyoruz.

Kayda Değer Akademik Metinler mottosuyla, 10 Ağustos 2015 tarihinde yayın hayatına başlayan *sosyalbilimler.org*, sosyal bilimler meselelerine yoğunlaşan, gönüllülük odaklı, açık erişim, akademik bir web sitesidir. Hakkında detaylı bilgi almak için sosyalbilimler.org/hakkinda sayfasını, ekibimizde gönüllü olarak görev almak için sosyalbilimler.org/basvuru sayfasını ziyaret edebilirsiniz.

Facebook, Twitter, Instagram ve YouTube'da @sosbilorg kullanıcı adıyla *Sosyal Bilimler*'i takip edebilirsiniz.

sosyalbilimler.org/abonelik sayfasından e-bülten abonesi olarak, her pazar günü, o hafta içinde *sosyalbilimler.org*'da yayımlanan çalışmaların tamamını size gönderilecek bir e-posta ile alabilirsiniz.

sosyalbilimler.org'da yayımlanan metin, video ve podcastlerin paylaşıldığı Telegram grubuna t.me/sosbilorg adresinden katılabilirsiniz.